

DEMÉNY PÉTER

RÉSEK BEN MŰKÖDIK

Fekete Vince: *Gyönyörű apokalipszis*

■ Szilágyi Domokos, Szócs Géza, Kovács András Ferenc – ők jutnak eszembe, amikor Fekete Vince új kötetének megszerkesztettségére gondolok. Nem véletlenül: Feketének még a sárga cetlijei is KAF-ra emlékeztetnek, s a hat mottó és a jegyzetek szintén. A *Gyönyörű apokalipszis* elsősorban kötetként igazi költészet.

A mottók különben egyáltalán nem utalnak a kis kontextusra, azaz Fekete Vince erdélyi eredetére: Juhász Ferenc, Bartók Imre, Szabó Lőrinc, Ezra Pound, Judith Schallansky és Beney Zsuzsa a sorrend, és látható, hogy a szerző igyekezett a nagy(obb) kontextus irányába terelni az olvasót. Én sem tévedtem azonban, amennyiben azokat az erdélyi szerzőket soroltam, akiknél a legszerveesebb a világirodalmi tájékozódás.

Annál inkább látszik az erdélyiség a versekben: helynevek és a legkarakteresebb népcsoport és nyelvjárás, a *székely* emlegetése révén – Fekete Vince egy Kézdivásárhely mellőli faluból származik, és noha évek óta Budapesten él, a múltját nem tudja, nem is akarja levetkőzni.

A versek epikusak, reflexívek, soha nem közvetlenül szólnak, mindig történeteken vagy éppen séggel „hallomásokon” keresztül. A *Talponálló* ciklusban a legnyilvánvalóbb ez: ott valóban még inkább

a beszélt nyelv résein látunk bele az ábrázolt kisvilágba, mint egyébként. „De hogy mekkora / rózsakertje volt istenem / mennyi rózsa az udvaron / csak neki nem kellett rózsa / ő a sifont kérte nem is azt / a szekrényt a sifonért ahogy / ő mondta bár nem az volt” (*Rózsakert* – 100.) Itt Tolnai Ottó hangja is erősen hallatszik, s az az ars poetica, hogy a költészet valahogy a dolgok felsorolásából áradó feszültségből árad.

Meg, mint már mondtam, a történetekből. A szülőkéből és a gyermekeikéből, akiket alkoholizmus és megcsalás gyötört, és akiknek az életét nem úgy meséli el a szerző, hogy kezdetük legyen, életüknek követhető meséje és egyértelmű befejezése. A „gyönyörű” onnan is származik talán, hogy semminek nincs vége sohasem, ez tolja az ember szavait a napvilágra – „a mondhatatlant zsúfolta a szám”, mint a *Tücsökzenéből* vett mottó mondja.

Ez az elegy, a kimondás muzsája és a mesélés áradása, ez adja Fekete Vince verseinek erejét. „Jaj, Drága, Drága, Drága, a világ végéről a világ / Másik végére, de inkább onnan ide, a világnak / Erre a végére, Isten háta mögé, hegyes-dombos- / Borvizes vidékre onnan, a nagyvilág szívéből, / A nagyvilág valóságos központjából, államából, / Országából, a legnagyobbból, sokaknak a leginkább / Áhítottból, hogy on-

nan érkezik meglepetésszerű / Hí-
vás ide, olyankor, amikor már ott
sem kellene / Neki lennie azon a
helyen...” (*Kétszemélyes nyelv* –
132.) Részletekből, ismételt, egyre
ismételt, időnként fárasztóan ismét-
elt részletezésből áll ez a költészet,
úgy jut el a befejezésig, sziklákon és
kavicsokon át, mint a hegyi patak,
amelynek a szépségét szintén nehéz
lenne elmagyarázni. „...ezen a csu-
pán / Kétszemélyes nyelven, ame-
lyen (rajtuk kívül) senki / Más meg
nem értené kettejük közös, kétsze-
mélyes / Szépséges, varázslatos
anyanyelvét...” (133.) Legutóbb egy
másik erdélyi, Vermesser Levente
kötetében tapasztaltam olyan témák
giccstelen felbukkasát, amelyek-
ből könnyen lehetne érzelmesség,
mégsem lesz egyik szerzőnél sem.

Mint ahogy nem lesz az akkor
sem, amikor a szerelemről beszél-
nek a versek. „Élni!” – ezzel a felki-
áltójellel végződik a *Luxor* (198.),
mégsem érezzük szentimentális
túlzásnak. Talán az infinitívusz mi-
att: „Megérkezni egy városba, ahol
nemrég / még együtt voltak. Végig-
menni azon az / úton, ahol kéz a
kézben sétáltak szinte / pontosan
egy hónappal azelőtt. Kiülni / egy
kávészó elé, ahol nyár elején még /
kettesben is, és inni egy kávét.”

És ha már nagy költők, Rakovszky
Zsuzsa is itt van. „Csak a jövő múlik
el. Hogy majd / holnap, holnapután,
vagy hogy / egyáltalán egy év vagy
évek vagy évtizedek múlva. Csak a /
ma marad.” (*Buborék* – 11.) A *Gyö-
nyörű apokalipszis* úgy idézi meg a
nagy elődöket, hogy szervesen ma-

gába olvasztja őket. És leginkább az
idővel foglalkozó, nagy ölelésű elő-
dök érdeklik. Fekete Vince nem tud-
na mit kezdeni például Horváth Im-
rével, aki „gyufaszálakból katedrá-
list” épített Lászlóffy Aladár szerint,
vagy Pilinszky szálkáival. „A végte-
len óceán énekbeszéde és hullámlo-
csogása” – jellemzi Orbán Ottó
Tandori költészetét a *Viszonyunk a
poszt-premodernhez* című versben.
Fekete Vince verseiben is ezt a hul-
lámlocsogást hallom, és szinte lá-
tom, ahogy az élet elemei áradnak
vele. Kiskocsmák, válások, szégye-
nek, szerelmek, székelyek, Székely-
föld, közeli mesterek és barátok,
mint Bogdán László és Farkas Ár-
pád, Mózes Attila és Kovács András
Ferenc neve jelzi, hányan itt hagy-
tak bennünket, akik fontosak voltak
a mi számunkra.

A *Gyönyörű apokalipszis* azért
gyönyörű valóban, mert a cím elle-
nére nem a sötét dominál benne,
nem az uralja a tájat. Ennek magya-
rázatául számomra ismét csak a
történetek kínálóznak. A csodálat-
os *Álomszer* című záróvers egy
gyermek meg-nem-születését írja
meg. De nem daccal, konokul, za-
katolva, mint Kertész (ezt pusztán
leíró szándékkal írom, a *Kaddis* az
egyik kedvenc könyvem), hanem
úgy, mint Kosztolányi a *Régi, bol-
dog idillben*, a valóságot és a képze-
letet két szakaszban, mintegy egy-
mással szembe fordítva őket.

Ezekben a különös résekben van
a Fekete-költészet, ezekben műkö-
dik az az egyéni feszültség, amely
verseinek szép dinamikáját adja.